

'Next Generation' vraagt om meer vaktechnici

Voor de energietransitie, klimaattransitie, landbouw, zorg én technologische industrie

Voorstel voor partijprogramma

Voor het Nederlandse welvaart zijn voldoende vaktechnici cruciaal. Daarom wordt praktisch technologie- en natuurwetenschappelijk onderwijs voor elke jongere toegankelijk. De reservering 'Investeren in het talent van de toekomst!' van het Groeifonds wordt hiervoor benut (€ 352 mln), in het curriculum van het primair onderwijs opgenomen en in de doorstroomtoets primair onderwijs wordt dit structureel geborgd. Voor voldoende docenten exacte vakken wordt het succesvolle programma Eerst De Klas weer ingevoerd. In het mbo en hbo komt een ambitieuze kwantitatieve doelstelling techniek voor in-, door- en zij-instroom. Daarnaast komt in het hbo een beroepsbegeleidende leerweg, zoals in mbo al bestaat. Het Actieplan Groene en Digitale Banen wordt in nauwe samenhang met het Techniekpact en de plannen van werkgevers zo snel mogelijk uitgevoerd, hier wordt 100 miljoen euro voor gereserveerd.

Toelichting

Het strategisch perspectief

De noodzaak staat vast. Nederland loopt vast op onvoldoende geschoolde technici. Nu al vertraagt de energietransitie, lopen we achter met waterbeheer, heeft de landbouw moeite met het implementeren van nieuwe innovaties, en zoeken technologische groeibriljanten en hun toeleveranciers naarstig naar personeel. De samenleving heeft behoefte aan vaklui die elke dag de samenleving draaiende houden, ook in branches zoals zorg. De toekomst vraagt om een nieuwe generatie van vaktechnici.

Van krimp naar kracht

Dit is een blijvende uitdaging. Sinds 2013 is het aantal mensen met een technisch beroep gegroeid met 24% tot ruim 1,8 miljoen mensen¹. Op dit moment staan er 78.800 technische vacatures en 28.000 vacatures in de ICT open. En hoewel de interesse van jongeren en volwassenen groot is om een bijdrage te leveren aan deze uitdagingen, blijft de keuze achter, mede door na-ijleffecten van de Coronacrisis.² Er liggen echter volop kansen om dit te veranderen:

- 1) De meeste winst is te behalen bij jongeren uit het vmbo die doorstromen naar het mbo. Slechts 28% van de jongeren die instroomt in het mbo kiest voor een technische mbo-opleiding (waar 40% noodzakelijk is);
- 2) In havo/vwo daalde de afgelopen 5 jaar de keuze voor N-profielen met 12%. Reden is dat scholen te laat beginnen met het interesseren van kinderen voor praktische vaardigheden en technologie. (Te veel aandacht gaat naar cognitieve vaardigheden);
- 3) Enorme kansen liggen op het terrein van zij-instroom en behoud, waarbij mensen flexibel worden omgeschoold én behouden voor de techniek en ICT. Zeker wanneer het straks minder goed gaat met de economie en personeel overtallig wordt in andere sectoren, zal deze sector deze personen met open armen ontvangen mits de overstap goed wordt geregeld en begeleid. Om jongeren en volwassenen blijvend inzetbaar te houden op de arbeidsmarkt van de toekomst moeten onderwijs en bedrijfsleven hier flexibel op in spelen en via publiek-private samenwerkingen (PPS) ontwikkeling van medewerkers stimuleren.
- 4) Tot slot is er ook het lerarentekort in de natuurwetenschappen en techniek een groot probleem. Dat betekent dat er niet alleen een kwantitatief maar vooral ook een kwalitatief tekort is. Hybride techniekopleiders kunnen hier een belangrijke rol in spelen.

¹ Ten opzichte van 13% van de totale arbeidsmarkt. Techniekpactmonitor 2023.

² Motivaction (2023), jongeren en profielkeuze Bètatechniek, Platform Talent voor Technologie

Voorstellen om het verschil te maken

1) Focus op onderwijs en bedrijven – nationaal & regionaal

In het funderend onderwijs (basisonderwijs en havo/vwo) dient ruimte te komen voor praktisch technologie- en natuurwetenschappelijk onderwijs, zodat jongeren zich veel beter kunnen oriënteren. Er staat hiervoor een reservering bij het Groeifonds klaar van 352 miljoen euro. Een randvoorwaarde hierbij is de borging in het curriculum van het primair onderwijs en de doorstroomtoets, zodat deze investering niet na enkele jaren verdampt. De borging van praktisch technologieonderwijs op de lange termijn is hierbij cruciaal. Voor het vmbo is dit via Sterk Techniekonderwijs geborgd met 100 miljoen per jaar.

Verzoek: neem de borging van praktisch technologie- en natuurwetenschappelijk onderwijs in het curriculum van het primair onderwijs en in de doorstroomtoets op.

Mbo en hbo techniek en ICT moet véél populairder worden, zowel instroom als zij-instroom. Dit kan door inzet op een beroepsbegeleidende leerweg in het hbo (nu bekend als de Mkb-route in het hbo)³, en een kwantitatieve doelstelling voor het mbo en hbo in het bestuursakkoord van minstens 40% voor de instroom naar techniek en ICT gericht op de specifieke behoefte in de regio.

Verzoek: veranker de beroepsbegeleidende leerweg in het hbo zoals in het mbo, en neem een kwantitatieve doelstelling op in de bestuursakkoorden mbo en hbo.

Verzoek: stimuleer de technologische sector de 'Gouden Poort' te implementeren, en zet in op het verbeteren van de leercultuur binnen bedrijven zodat personeel behouden blijft.

Het programma Teach First (Eerst de Klas) moet worden geïntroduceerd, waarin talentvolle afgestudeerden en zij-instroomers zowel voor de klas als in het bedrijfsleven aan de slag gaan (hybride docenten). Dit succesvolle programma, oorspronkelijk uit Engeland, levert tevens een bijdrage aan het terugdringen van het lerarentekort en zorgt voor innovatie binnen het onderwijs.⁴

Verzoek: neem het programma Eerst de Klas op, gericht op hybride techniekdocenten en reserveer hier 2 miljoen euro per jaar gedurende 5 jaar voor (10 miljoen euro).

2) Focus op uitvoering

Uitvoering moet plaatsvinden door overheid, onderwijs en werkgevers gezamenlijk (publiek-private samenwerking). Het recent uitgebrachte Actieplan Groene en Digitale Banen moet zo snel mogelijk ook daadwerkelijk worden uitgevoerd, in nauwe samenhang met het Techniekpact en de aanvalsplannen van de Industriecoalitie en Digitale Coalitie⁵. Op dit moment zijn hier geen middelen voor, waardoor uitvoering niet effectief is. Hiervoor moet tot 2027 100 miljoen euro worden gereserveerd, specifiek gericht op de pijlers behouden en vergroten van de instroom in de bètatechnische arbeidsmarkt, en arbeidsproductiviteitsgroei.

Verzoek: voer het Actieplan Groene en Digitale Banen zo snel mogelijk uit in nauwe samenhang met het Techniekpact en de plannen van werkgevers, en reserveer hier 100 miljoen euro voor.

Aanbod: Wij bieden graag ons netwerk en expertise aan bij deze belangrijke uitdaging. Binnen PTVT participeren concreet 15.000 bedrijven, alle vmbo-, mbo- en ho-instellingen, 10.000 docenten en 150.000 studenten. Dat gebeurt via zo'n 400 regionale samenwerkingsverbanden tussen onderwijs en bedrijfsleven, waarin nauw wordt samengewerkt met regionale overheden en maatschappelijke organisaties.

³ In het mbo is de keuze voor techniek bij de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) véél groter dan in de beroepsopleidende leerweg (bol). De bbl leidt op in de praktijk.

⁴ De Baaningenieurs (2020), Het rendement van de hybride techniekdocent.

⁵ Industriecoalitie: FME, Koninklijke Metaalunie, WENB, Bouwend Nederland, Techniek Nederland. Digitale coalitie: NLdigital, Dutch Data Center Association, Dutch Cloud Community, Fiber Carrier Association, Cyberveilig Nederland.